

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA M. KAMPOSA SANČESA-BORDONAS
[M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA]

SECINĀJUMI,
sniegti 2023. gada 27. aprīlī¹

Lieta C-807/21

Deutsche Wohnen SE
pret
Staatsanwaltschaft Berlin

(*Kammergericht Berlin* (Berlīnes Augstākā tiesa, Vācija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Personas datu aizsardzība – Regula (ES) 2016/679 – Pārkāpumi – Uzņēmuma atzišana par vainojamu tā darbinieku izdarītā pārkāpumā – Iespējamā atbildība bez vainas – Konkurences tiesībās attīstītu jēdzienu pārņemšana

1. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu sniedz Tiesai iespēju lemt par nosacījumiem, kādos juridiskai personai var piemērot administratīvo naudas sodu par Regulas (ES) 2016/679² pārkāpumiem.

2. Konkrēti jānoskaidro:

- vai juridisku personu var sodīt bez nepieciešamības iepriekš konstatēt fiziskas personas atbildību;
- vai sodāmam pārkāpumam katrā ziņā ir jābūt izdarītam tīši vai aiz neuzmanības, vai arī pietiek ar objektīvu kāda pienākuma neizpildi.

I. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības. VDAR

3. VDAR 74. apsvērumā ir teikts:

“Būtu jāparedz pārziņa pienākumi un atbildība par ikvienu personas datu apstrādi, ko veic pārzinis vai pārziņa vārdā. Jo īpaši, pārzinim būtu jāuzliek pienākums īstenot piemērotus un efektīvus pasākumus, un viņam vajadzētu spēt uzskatāmi parādīt, ka apstrādes darbības notiek saskaņā ar šo

¹ Oriģinālvaloda – spāņu.

² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV 2016, L 119, 1. lpp.). Turpmāk tekstā – “VDAR”.

regulu, tostarp, ka pasākumi ir iedarbīgi. Minētajos pasākumos būtu jāņem vērā apstrādes raksturs, piemērošanas joma, konteksts un nolūki un risks, ko tā rada fizisku personu tiesībām un brīvībām.”

4. Regulas 150. apsvērumā ir teikts:

“Lai stiprinātu un saskaņotu administratīvos sodus par šīs regulas pārkāpumiem, katrai uzraudzības iestādei būtu jāpiešķir pilnvaras uzlikt administratīvus naudas sodus. Šajā regulā būtu jānorāda pārkāpumi un jānosaka attiecīgā administratīvā naudas soda maksimālais apmērs un kritēriji tā noteikšanai, kas katrā konkrētā gadījumā būtu jānosaka uzraudzības iestādei, ņemot vērā visus attiecīgos konkrētās situācijas apstākļus un pienācīgi ņemot vērā jo īpaši pārkāpuma būtību, smagumu un ilgumu un tā sekas, kā arī pasākumus, kas veikti, lai nodrošinātu šajā regulā paredzēto pienākumu ievērošanu un novērstu vai mazinātu pārkāpuma sekas. Ja administratīvie naudas sodi tiek uzlikti uzņēmumam, minētajā nolūkā uzņēmums būtu jāsaprot kā uzņēmums saskaņā ar LESD 101. un 102. pantu. [..] Konsekvences mehānismu arī varētu izmantot, lai veicinātu administratīvo naudas sodu konsekventu piemērošanu [..].”

5. Tās 4. pantā (“Definīcijas”) ir noteikts:

“Šajā regulā:

[..]

7) “pārzinis” ir fiziska vai juridiska persona, publiska iestāde, aģentūra vai cita struktūra, kas viena pati vai kopīgi ar citām nosaka personas datu apstrādes nolūkus un līdzekļus; ja šādas apstrādes nolūkus un līdzekļus nosaka ar Savienības vai dalībvalsts tiesību aktiem, pārzini vai tā iecelšanas konkrētos kritērijus var paredzēt Savienības vai dalībvalsts tiesību aktos;

8) “apstrādātājs” ir fiziska vai juridiska persona, publiska iestāde, aģentūra vai cita struktūra, kura pārziņa vārdā apstrādā personas datus;

[..]

18) “uzņēmums” ir fiziska vai juridiska persona, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no tās juridiskā statusa, tostarp partnerības vai apvienības, kas regulāri veic saimniecisku darbību;

[..].”

6. Minētās regulas 58. panta (“Pilnvaras”) 2. punktā ir noteikts:

“Katrai uzraudzības iestādei ir visas šādas izmeklēšanas pilnvaras:

a) brīdināt pārzini vai apstrādātāju, ka ar paredzētajām apstrādes darbībām, iespējams, var tikt pārkāpti šīs regulas noteikumi;

b) izteikt rājienu pārzinim vai apstrādātājam, ja ar apstrādes darbībām ir tikuši pārkāpti šīs regulas noteikumi;

c) izdot rīkojumu pārzinim vai apstrādātājam izpildīt datu subjekta pieprasījumu īstenot viņam saskaņā ar šo regulu piešķirtās tiesības;

d) izdot rīkojumu pārzinim vai apstrādātājam saskaņot apstrādes darbības ar šīs regulas noteikumiem, vajadzības gadījumā – konkrētā veidā un konkrētā laikposmā;

[..]

i) piemērot administratīvu naudas sodu saskaņā ar 83. pantu, papildinot vai aizstājot šajā punktā minētos pasākumus atkarībā no katras konkrētās lietas apstākļiem;

[..].”

7. Tās 83. pantā (“Vispārīgi nosacījumi par administratīvo naudas sodu piemērošanu”) ir noteikts:

“1. Katra uzraudzības iestāde nodrošina, ka par 4., 5. un 6. punktā minētajiem šīs regulas pārkāpumiem saskaņā ar šo pantu paredzēto administratīvo naudas sodu piemērošana katrā konkrētā gadījumā ir iedarbīga, samērīga un atturoša.

2. Administratīvie naudas sodi atkarībā no katras konkrētās lietas apstākļiem tiek piemēroti, papildinot 58. panta 2. punkta a)–h) apakšpunktā un j) apakšpunktā minētos pasākumus vai šo pasākumu vietā. Lemjot par to, vai piemērot administratīvo naudas sodu, un pieņemot lēmumu par administratīvā naudas soda apmēru, katrā konkrētā gadījumā pienācīgi ņem vērā šādus elementus:

a) pārkāpuma būtību, smagumu un ilgumu, ņemot vērā attiecīgo datu apstrādes veidu, apmēru vai nolūku, kā arī ietekmēto datu subjektu skaitu un tiem nodarītā kaitējuma apmēru;

b) to, vai pārkāpums izdarīts tīši vai neuzmanības dēļ;

c) jebkādu pārziņa vai apstrādātāja rīcību, lai mazinātu kaitējumu, kas nodarīts datu subjektiem;

d) pārziņa vai apstrādātāja atbildības līmeni, ņemot vērā tehniskos un organizatoriskos pasākumus, ko tie īsteno saskaņā ar 25. un 32. pantu;

e) jebkādas attiecīgus pārziņa vai apstrādātāja iepriekšējus pārkāpumus;

f) sadarbības pakāpi ar uzraudzības iestādi, lai atlīdzinātu pārkāpumu un mazinātu tā iespējamās nelabvēlīgās sekas;

g) to, kādu kategoriju personas datus ietekmējis pārkāpums;

h) veidu, kādā par pārkāpumu uzzināja uzraudzības iestāde, jo īpaši to, vai pārzinis vai apstrādātājs ir ziņojis par pārkāpumu, un šādā gadījumā – kādā apjomā;

i) ja 58. panta 2. punktā minētie pasākumi iepriekš par šo pašu priekšmetu jau ir tikuši vērsti pret attiecīgo pārzini vai apstrādātāju, kā minētie pasākumi ir tikuši pildīti;

j) apstiprināto rīcības kodeksu ievērošanu saskaņā ar 40. pantu vai apstiprināto sertifikācijas mehānismu ievērošanu saskaņā ar 42. pantu; un

k) jebkādu citu pastiprinošu vai mīkstinošu apstākli, kas piemērojams lietas apstākļiem, piemēram, no pārkāpuma tieši vai netieši gūti finansiālie labumi vai novērsti zaudējumi.

3. Ja pārzinis vai apstrādātājs tiši vai aiz neuzmanības attiecībā uz to pašu vai saistītu apstrādes darbību pārkāpj vairākus šīs regulas noteikumus, kopējais administratīvā naudas soda apmērs nepārsniedz summu, kas paredzēta par vissmagāko pārkāpumu.

4. Administratīvus naudas sodus apmērā līdz EUR 10 000 000 vai, uzņēmuma gadījumā, līdz 2 % no tā kopējā visā pasaulē iepriekšējā finanšu gadā gūtā gada apgrozījuma atkarībā no tā, kuras summas apmērs ir lielāks, saskaņā ar 2. punktu piemēro par šādu noteikumu pārkāpumiem [..].

5. Administratīvus naudas sodus apmērā līdz EUR 20 000 000 vai, uzņēmuma gadījumā, līdz 4 % no tā kopējā visā pasaulē iepriekšējā finanšu gadā gūtā gada apgrozījuma atkarībā no tā, kuras summas apmērs ir lielāks, saskaņā ar 2. punktu piemēro par šādu noteikumu pārkāpumiem:

[..]

6. Saskaņā ar šā panta 2. punktu par 58. panta 2. punktā minētā uzraudzības iestādes rīkojuma neievērošanu piemēro administratīvus naudas sodus apmērā līdz EUR 20 000 000 vai, uzņēmuma gadījumā, līdz 4 % no tā kopējā visā pasaulē iepriekšējā finanšu gadā gūtā gada apgrozījuma atkarībā no tā, kuras summas apmērs ir lielāks.

[..]

8. Uzraudzības iestādes pilnvaru veikšanai saskaņā ar šo pantu piemēro atbilstošas procesuālas garantijas saskaņā ar Savienības un dalībvalsts tiesību aktiem, tostarp efektīvu tiesību aizsardzību tiesā un pienācīgu procedūru ievērošanu.

[..]”

***B. Valsts tiesības. Ordnungswidrigkeitengesetz (Administratīvo pārkāpumu likums)*³**

8. Saskaņā ar 9. panta 1. punktu, ja persona darbojas kā a) juridisku personu pārstāvēt tiesīga struktūra (vai minētās struktūras loceklis), b) ar juridiskas personas tiesībām apveltītas personālsabiedrības biedrs ar tiesībām šo sabiedrību pārstāvēt vai c) trešās personas likumiskais pārstāvis, tai ir piemērojams ikviens likums, atbilstoši kuram piemēro iespējamo sodu saistībā ar ieņemamo amatu, personiskajām attiecībām vai apstākļiem, ja minētie apstākļi neattiecas uz pārstāvi, bet gan uz pārstāvēto personu.

9. Šā likuma 9. panta 2. punkts noteic, ka iepriekš minētais ir piemērojams arī ražotnes (uzņēmuma) īpašniekam, kas citai personai pilnībā vai daļēji uztic vai nu šā uzņēmuma vadību, vai arī uz pašas atbildību pildīt uzņēmuma īpašnieka funkcijas.

10. Likuma 30. panta 1. punktā ir atļauts piemērot administratīvo naudas sodu juridiskai personai, ja fiziskā persona, kura to pārstāv, pārvalda vai atbild par tās vadību, izdara noziedzīgu nodarījumu vai neizpilda juridiskajai personai uzliktos pienākumus.

11. Saskaņā ar 30. panta 4. punktu iespēja atsevišķi piemērot juridiskai personai naudas sodu ir pakārtota nosacījumam, ka pret šīs juridiskās personas vadības locekli vai pārstāvi nav uzsākts nekāds process vai ja šāds process ir uzsākts, tas tiek izbeigts.

³ 1968. gada 24. maija likums (BGBl. I 481; III 454-1), 1987. gada 19. februāra redakcijā (BGBl. I, 602. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar 2020. gada 19. jūnija likumu (BGBl. I, 1328. lpp.). Turpmāk tekstā – “OWiG”.

12. Kā noteikts 130. panta 1. punktā, ražotnes vai uzņēmuma īpašnieks – kas tieši vai aiz neuzmanības neveic nepieciešamos uzraudzības pasākumus, lai novērstu to saistību nepildīšanu ražotnē vai uzņēmumā, kuras ir uzliktas šīs ražotnes vai šā uzņēmuma īpašniekam un par kuru pārkāpumu piemēro sodu vai naudas sodu – izdara administratīvu pārkāpumu, ja šādu neizpildi būtu bijis iespējams novērst vai būtiski apgrūtināt ar atbilstošiem kontroles pasākumiem, kādi tostarp ir par kontroli atbildīgo personu iecelšana, rūpīga izraudzīšanās un uzraudzība.

II. Fakti, pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

13. *Deutsche Wohnen SE* (turpmāk tekstā – “*Deutsche Wohnen*”) ir nekustamo īpašumu sabiedrība, kuras akcijas tiek kotētas biržā un kuras juridiskā adrese atrodas Berlīnē (Vācija). Tai netieši pieder aptuveni 163 000 dzīvojamo platību un 3000 komercplatību.

14. Šie nekustamie īpašumi pieder ar *Deutsche Wohnen* saistītajiem meitasuzņēmumiem (turpmāk tekstā – “namīpašumu sabiedrības”), kas veic operatīvo komercdarbību, savukārt *Deutsche Wohnen* veic koncerna centrālo vadību. Šīs namīpašumu sabiedrības iznomā (izīrē) dzīvojamās platības un komercplatības, kuras apsaimnieko citas šā koncerna sabiedrības, t.s. apsaimniekošanas uzņēmumi.

15. *Deutsche Wohnen* un citas koncerna sabiedrības savā komercdarbībā apstrādā arī nekustamo īpašnieku īrnieku un nomnieku personas datus. Šie dati tostarp ir identitāti apliecinājoši dokumenti, nodokļu, sociālās un veselības apdrošināšanas dati, kā arī informācija par iepriekšējām nomas (īres) attiecībām.

16. 2017. gada 23. jūnijā *Berliner Beauftragte für den Datenschutz* (Berlīnes federālās zemes datu aizsardzības uzraudzītājs; turpmāk tekstā – “Datu aizsardzības iestāde”), veicot pārbaudi uz vietas, darīja zināmu *Deutsche Wohnen*, ka tās koncerna sabiedrības glabā nomnieku un īrnieku personas datus elektroniskā arhīvu sistēmā, par kuru nav iespējams pārliecināties, vai datu glabāšana ir nepieciešama un vai pastāv garantijas, ka dati, kas vairs nav nepieciešami, tiek dzēsti.

17. Pēc tam Datu aizsardzības iestāde uzdeva *Deutsche Wohnen* vēlākais līdz 2017. gadam dzēst noteiktu veidu dokumentus no elektroniskās arhīvu sistēmas.

18. *Deutsche Wohnen* atteicās to darīt, apgalvojot, ka šāda dzēšana nav iespējama tehnisku un juridisku iemeslu dēļ. Šis iebildums tika apspriests *Deutsche Wohnen* un Datu aizsardzības iestādes apspriedē, kurā minētā iestāde norādīja, ka pastāv tehniski risinājumi datu dzēšanai. Sarunu turpinājumā *Deutsche Wohnen* darīja zināmu, ka tā ir iecerējusi ieviest jaunu sistēmu, kas aizstās iepriekšējo, pret kuras izmantošanu iebilda Datu aizsardzības iestāde.

19. 2020. gada 5. martā Datu aizsardzības iestāde veica pārbaudi koncerna galvenajā birojā; tajā kopumā izlases veidā tika iegūti 16 pierādījumi no datubāzēm. Tajā pašā laikā *Deutsche Wohnen* paziņoja iestādei, ka strīdīgā arhivēšanas sistēma jau bija atslēgta un ka nekavējoties tikšot veikta datu migrācija uz jauno sistēmu.

20. 2020. gada 30. oktobrī Datu aizsardzības iestāde piemēroja sodu *Deutsche Wohnen* par to:

- ka šī sabiedrība laikposmā no 2018. gada 25. maiju līdz 2019. gada 5. martam tieši nav veikusi pasākumus, kas vajadzīgi, lai varētu regulāri dzēst tos īrnieku (nomnieku) personas datus, kurus vairs nav vajadzīgs glabāt vai kuri ir nepamatoti saglabāti kādu citu iemeslu dēļ;

– ka šī sabiedrība ir turpinājusi glabāt vismaz 15 konkrēti norādītu irnieku (nomnieku) personas datus, lai arī tā apzinājās, ka šie personas dati vai nu nav, vai vairs nav nepieciešami.

21. Piemēroto naudas sodu apmērs bija 14 385 000 EUR par tišu VDAR 25. panta 1. punkta un 5. panta 1. punkta a), c) un e) apakšpunkta pārkāpumu un no 3000 EUR līdz 17 000 EUR par 15 VDAR 6. panta 1. punkta pārkāpumiem.

22. *Deutsche Wohnen* šos sodus pārsūdzēja, ceļot prasību *Landgericht Berlin* (Berlīnes apgabaltiesa, Vācija), kura šo prasību apmierināja.

23. *Staatsanwaltschaft Berlin* (Berlīnes prokuratūra, Vācija) iesniedza protestu par pirmās instances tiesas nolēmumu *Kammergericht Berlin* (Berlīnes Augstākā tiesa, Vācija), kura ir uzdevusi šādus prejudiciālos jautājumus Tiesai:

- “1) Vai [VDAR] 83. panta 4.–6. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka uzņēmuma jēdziens LESD 101. un 102. pantā pieņemtajā funkcionālajā izpratnē, kā arī princips, ka uzņēmums ir atbildīgs kā funkcionāla saimnieciska vienība (*Funktionsträgerprinzip*), tiek pārņemti valsts tiesībās un tā dēļ – paplašinot [OWiG] 30. panta pamatā esošo principu par uzņēmuma kā juridiskas personas atbildību (*Rechtsträgerprinzip*) – naudas soda piemērošanas procedūra var tikt vērsta tieši pret uzņēmumu un, lai varētu piemērot naudas sodu, nav jākonstatē kādas identificētas fiziskas personas izdarīts sodāms administratīvais pārkāpums ar visām pārkāpuma subjektīvajām un objektīvajām pazīmēm?
- 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša: vai [VDAR] 83. panta 4.–6. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ir jākonstatē, ka uzņēmums pārkāpumu ar darbinieka starpniecību ir izdarījis tieši vai aiz neuzmanības (skat. Padomes Regulas (EK) Nr. 1/2003^[4] [..] 23. pantu), vai arī, lai piemērotu naudas sodu šim uzņēmumam, principā pietiek vien konstatēt objektīvu pienākuma neizpildi, par ko tas ir atbildīgs (*strict liability*)?”

III. Tiesvedība Tiesā

24. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesas kancelejā reģistrēts 2021. gada 23. decembrī.

25. Rakstveida apsvērumus iesniedza *Deutsche Wohnen*, Vācijas, Igaunijas un Norvēģijas valdības, kā arī Eiropas Komisija.

26. 2022. gada 9. novembrī saskaņā ar Reglamenta 101. panta 1. punktu Tiesa aicināja iesniedzējtiesu paskaidrot:

- vai un kāda nozīme saistībā ar pirmo prejudiciālo jautājumu iespējami ir OWiG 130. pantam;
- iemeslus, kuru dēļ tā uzskata par nepieciešamu atbildi uz otro prejudiciālo jautājumu, ņemot vērā, ka – atbilstoši iesniedzējtiesas lēmumā teiktajam – sodi tika piemēroti par tišiem vairāku VDAR normu pārkāpumiem.

27. Attiecīgie paskaidrojumi tika reģistrēti Tiesā 2023. gada 11. janvārī.

⁴ Padomes Regula (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.).

28. 2023. gada 17. janvāra Tiesas sēdē piedalījās rakstveida apsvērumus iesniegušās personas, kā arī Nīderlandes valdība, Eiropas Parlaments un Eiropas Savienības Padome.

IV. Juridiskā analīze

A. Pirmais prejudiciālais jautājums

1. Ievadapsvērumi

29. Pirmais iesniedzējtiesas uzdotais jautājums būtībā ir par to, vai juridiska persona saskaņā ar Savienības tiesībām ir sodāma par VDAR pārkāpumu bez vajadzības iepriekš par šā pārkāpuma izdarīšanā vainojamu atzīt kādu fizisku personu.

30. Iesniedzējtiesa tomēr ir norādījusi uz vairākiem apstākļiem, kas šo jautājumu padara sarežģītu, proti:

- tā identificē VDAR 83. panta 4.–6. punktu kā tiesību normu, kuras interpretācijā var būt rodama atbilde uz tās jautājumu;
- iesniedzējtiesa norāda uz to, ko tā dēvē par “uzņēmuma jēdzienu LESD 101. un 102. pantā pieņemtajā funkcionālajā izpratnē, kā arī principu, ka uzņēmums ir atbildīgs kā funkcionāla saimnieciska vienība (*Funktionsträgerprinzip*)”.

31. Iesniedzējtiesa apgalvo, ka valsts tiesiskais regulējums ļauj piemērot naudas sodu uzņēmumam vienīgi tad, ja tas ir atbildīgs par konkrētiem pārkāpumiem, kurus ir izdarījuši (vienīgi) uzņēmuma vadītāji, kas pilda pārstāvības funkcijas⁵.

32. *Deutsche Wohnen* un Vācijas valdība nepiekrīt šim apgalvojumam. To ieskatā *OWiG* 30. pants ir jāinterpretē kopsakarā ar *OWiG* 9. un 130. pantu, ar kuriem kopā tas veido saskanīgu sodu sistēmu. Atbilstoši šai sistēmai uzņēmumam var piemērot administratīvo sodu bez nepieciešamības uzsākt procesu pret fizisko personu, kas ir rīkojusies šāda uzņēmuma vārdā⁶.

33. Pēc Tiesas lūguma precizēt iespējamo *OWiG* 130. panta nozīmi iesniedzējtiesa atbildēja, ka tam nav nozīmes saistībā ar pirmo prejudiciālo jautājumu. Savas nostājas pamatojumam tā piebilst, ka:

- pat ja šis pants, lasot to kopsakarā ar *OWiG* 9. un 30. pantu, ļauj piemērot naudas sodus uzņēmumam, tomēr šajā tiesību normā ir sniegta ļoti ierobežota apmēra tiesisko interešu aizsardzība, salīdzinot ar to atbildības regulējumu, kāds izriet no LESD 101. un 102. panta;
- *OWiG* 130. pants ir piemērojams uzņēmuma, kas ir pieļāvis rūpības pienākuma pārkāpumu, īpašniekam. Pierādījumu nasta par pienākumu neizpildi, par ko ir vainojams uzņēmuma īpašnieks, ir kas vairāk nekā konstatējums par tiesisko interešu pārkāpumu, ko ir izdarījis šis pats uzņēmums. Nepieciešamie pierādījumi ir tādi, kas prasa izmeklēt un noskaidrot iekšējās struktūras un procedūras (vispārējās un speciālās), kas ir ārkārtīgi sarežģītas ne tikai šajā lietā,

⁵ Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu Pamatojuma II sadaļas 1. punkts. Skat. šo secinājumu 41. un nākamos punktus.

⁶ *Deutsche Wohnen* rakstveida apsvērumu 45. punkts un Vācijas valdības rakstveida apsvērumu 24. un 25. punkts.

bet visos gadījumos, kuri attiecas uz uzņēmumu koncernu; šādus pierādījumus līdz ar to bieži vien nav iespējams iegūt. Šādā nozīmē rodas jautājums, vai koncernus varētu kvalificēt kā uzņēmumus vai uzņēmumu īpašniekus OWiG 130. panta nozīmē.

34. Šie paskaidrojumi rāda, ka pirmais iesniedzējtiesas jautājums ir saistīts ar valsts tiesību jēdzienu, kas – pretēji Vācijas valdības ieskatam – paredz tādu juridisko personu atbildības kārtību, kuras raksturīpašību dēļ tā, iespējams, ir nesaderīga ar Savienības tiesībām.

35. Tiesai ir jāņem vērā valsts tiesiskais regulējums, kādu to aprakstījusi iesniedzējtiesa⁷, kas sniedz valsts tiesību autoritatīvu interpretāciju. Atbildes uz valsts tiesas uzdotajiem jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju ir jāsniedz, ievērojot atbilstošos faktus un tiesisko regulējumu, kuru noteikšana ir iesniedzējtiesas atbildība un kuru pareizība Tiesai nav jāpārbauda⁸.

36. Balstoties uz šīm premisām, turpinājumā iztirzāšu pirmo prejudiciālo jautājumu.

2. Juridiskās personas, kam var piemērot VDAR paredzētos sodus

37. Savienības tiesībās nepastāv nekāda veida šķēršļi, lai *Deutsche Wohnen* varētu atzīt par pārkāpuma izdarītāju un piemērot naudas sodu šim uzņēmumam. *Vispārīgi* šāda iespēja ir paredzēta VDAR, un *konkrēti* tā ir tikusi izmantota šajā lietā, proti:

- vispārīgi – kā to izklāstīšu turpinājumā, tas, ka juridiskajai personai tieši var piemērot sodu par pārkāpumu personas datu aizsardzības jomā, ir ne tikai paredzēts dažādās VDAR tiesību normās, bet arī faktiski ir viens no svarīgākajiem mehānismiem, lai garantētu šīs regulas efektivitāti;
- konkrēti – atbilstoši lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu apstrīdētais naudas sods tika piemērots *Deutsche Wohnen* par virkni VDAR pārkāpumu, par kuriem šo uzņēmumu vaino kā atbildīgo par personas datu apstrādi⁹. Uzņēmumam tika izdots datu aizsardzības iestādes rīkojums, uz kuru tas atbildēja veidā, kas jau iepriekš tika norādīts, un turpināja darbības, par kurām šī iestāde tam izteica iebildumus. Līdz ar to nav bijis nekādu šķēršļu identificēt soda adresātu¹⁰.

⁷ LESD 267. pantā noteiktajā procedūrā, kuras pamatā ir skaidra funkciju sadale starp valsts tiesām un Tiesu, tikai valsts tiesas kompetencē ir konstatēt un novērtēt pamatlīetas faktus, kā arī interpretēt un piemērot valsts tiesības. Spriedums, 2017. gada 26. aprīlis, *Farkas* (C-564/15, EU:C:2017:302), 37. punkts.

⁸ Tiesa var atteikties lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālu jautājumu tikai tad, ja acīmredzami ir skaidrs, ka prasītajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlīetas faktisko situāciju vai priekšmetu, ja problēma ir hipotētiska vai arī ja Tiesas rīcībā nav tādu vajadzīgo ziņu par faktiskiem un tiesiskiem apstākļiem, lai varētu sniegt lietderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (citastarp spriedums, 2017. gada 27. septembris, *Puškár* (C-73/16, EU:C:2017:725), 50. punkts). Šajā lietā nav neviena no šiem apstākļiem.

⁹ Lai *Deutsche Wohnen* šo savu statusu vilcinājas atzīt atklātajā tiesas sēdē, ir skaidrs, ka šā uzņēmuma profils atbilst VDAR 4. panta ietvertajai “pārziņa” definīcijai. Tas tā ir neatkarīgi no apstākļa, vai tā patiešām ir saucama pie *atbildības* par pārkāpumiem, kas tai tiek inkriminēti kā “pārzinim”.

¹⁰ Cits jautājums ir par to, ka, lai noteiktu attiecīgā soda apmēru, vajadzības gadījumā ir jāņem vērā tas, ka *Deutsche Wohnen* un tās meitasuzņēmumi, iespējams, ietilpst lielākā ekonomiskā vienībā. Neraugoties uz šķietami norādīto, šajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav jāatšā par klasiskajām problēmām par atbildības sadalījumu starp mātesuzņēmumu un meitasuzņēmumiem vai koncernu ietvaros.

38. Attiecībā uz *vispārīgo pieeju* nav nepieciešams plaši izvērst apsvērumus par to, kādēļ juridiskai personai var tieši piemērot sodu par VDAR pārkāpumu. Šādu slēdzienu bez interpretācijas grūtībām var izdarīt no VDAR 4., 58. un 83. panta interpretācijas, proti:

- VDAR 4. pantā ir ietvertas jēdzienu “pārzinis” un “apstrādātājs” definīcijas, ar tiešu atsauci uz to, ka tās var būt juridiskas personas¹¹;
- regulas 58. panta 2. punktā uzraudzības iestādēm ir piešķirta virkne “korektīvo pilnvaru” pār personas datu pārziņiem vai apstrādātājiem (proti, arī pār juridiskām personām). Šo korektīvo pilnvaru starpā tostarp ir paredzēts piemērot “administratīvu naudas sodu”(i) apakšpunkts);
- tās 83. pantā ir uzskaitīti kritēriji administratīvā naudas soda apmēra noteikšanai un tajā ietvertie faktori bez grūtībām ir attiecināmi uz juridiskas personas darbībām.

39. No šīm tiesību normām kopumā izriet, ka nav nekā neparasta tajā, ka iespējamais tiešais VDAR paredzēto administratīvo naudas sodu adresāts par šīs regulas pārkāpumu var būt juridiska persona¹². Tāpat arī valsts iestādes šādā pat parastā kārtībā ir piemērojušas naudas sodus, reizēm ievērojamos apmēros, juridiskajām personām, kas pārkāpj VDAR¹³.

40. Attiecībā uz *konkrēto pieeju* jāatgādina, ka datu aizsardzības iestāde vērsās pret *Deutsche Wohnen* kā pret personas datu pārziņi, uzdodot šim uzņēmumam dzēst noteikta veida personas datus no savas datubāzes par īrniekiem (nomniekiem), šo prasību uzņēmums neizpildīja noteiktu laikposmu, kamēr netika veiktas izmaiņas tā datu uzglabāšanas sistēmās.

3. Vai ir nepieciešams iepriekš konstatēt fiziskas personas atbildību?

41. Kā norāda iesniedzējtiesa, valsts tiesībās tiek prasīts, ka vispirms ir jākonstatē fiziskas personas atbildība, lai uzņēmumam tiešā veidā varētu piemērot sodu par VDAR. Tas izrietot no *OWiG* 30. panta: uzņēmumam var piemērot naudas sodu vienīgi tad, ja par atbildīgajiem par noteiktu pārkāpumu izdarīšanu var atzīt uzņēmuma vadītājus ar pārstāvības funkcijām, kuras īstenojot atbildīgā persona ir pārkāpusi atbilstošo tiesību normu, normas sastāvam ir jābūt īstenotam prettiesiski un pieļaujot vainu¹⁴.

42. Atbildot uz Vācijas valdības iebildumiem, tai atsaucoties uz *OWiG* 130. pantu, lai iebilstu pret iesniedzējtiesas interpretāciju, iesniedzējtiesa ir atbildējusi ar argumentiem, kurus jau norādīju, pārrakstot iesniedzējtiesas sniegto atbildi uz Tiesas jautājumiem¹⁵. Īsumā sakot, Vācijas valdība apgalvo, ka ar šo tiesību normu aizsargātās juridiskās intereses ir ļoti ierobežota rakstura, salīdzinot ar atbildības regulējumu, kāds izrietot no *LESD* 101. un 102. panta.

¹¹ VDAR 4. panta 7. punktā “pārzinis” ir definēts “[...] juridiska persona [...], kas viena pati vai kopīgi ar citām nosaka personas datu apstrādes nolūkus un līdzekļus”; tā 8. punktā “apstrādātājs” ir raksturots kā “[...] juridiska persona [...], kura pārziņa vārdā apstrādā personas datus”.

¹² Kurai, protams, ir arī tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā pret uzraudzības iestādes juridiski saistošu lēmumu, kas to skar (VDAR 78. panta 1. punkts), un tāpat arī pret jebkuru tai iespējami piemērotu administratīvo naudas sodu.

¹³ Piemēram, Īrijas Datu aizsardzības iestāde 2022. gada 31. decembrī piemēroja divus naudas sodus –210 000 000 EUR apmērā uzņēmumam *Facebook* un 180 000 000 EUR apmērā uzņēmumam *Instagram*.

¹⁴ Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu Pamatojumu II sadaļas 1. punkts.

¹⁵ Skat. šo secinājumu 32. punktu.

43. Tiesību norma par iepriekšēju fiziskas personas atzīšanu par atbildīgu, uz kuru atsaucas iesniedzējtiesa, tomēr nebūtu piemērojama, ja ar VDAR 83. panta 4.–6. punktu valsts tiesiskajā regulējumā būtu ietverts “funkcionālais uzņēmuma jēdziens”, kas raksturīgs LESD 101. un 102. pantam.

a) LESD 101. un 102. pantā ietvertā jēdziena ietekme uz šo lietu

44. VDAR 83. panta 4.–6. punkta priekšmets ir naudas sodu aprēķins par tajā minētajiem atbilstošajiem VDAR pārkāpumiem. Konkrēti šajos trīs punktos ir paredzēts gadījums, kurā naudas sodu piemēro “uzņēmumam”.

45. Šādā kontekstā ir saprotama atsauce uz VDAR 150. apsvērumā ietvērto uzņēmuma jēdzienu LESD 101. un 102. panta izpratnē. Jāatgādina, ka Tiesa ir lēmusi, ka “[Savienības] konkurences tiesības attiecas uz uzņēmumu darbību un uzņēmuma jēdziens aptver jebkādu saimnieciskā darbībā iesaistītu vienību neatkarīgi no tās juridiskā statusa un finansēšanas veida”¹⁶.

46. Tā kā maksimālais apmērs, kādā uzņēmumiem, kas personas datu pārziņa vai apstrādātāja statusā izdarījuši VDAR pārkāpumu, var tikt piemērots sods, ir noteikts kā procentuāla daļa no tā “iepriekšējā finanšu gadā gūtā gada apgrozījuma”, par atsauces kritēriju šā apmēra aprēķināšanai ir jāizmanto nevis konkrētās sabiedrības formālā juridiskā personība, bet gan “ekonomiskā vienība” šā jēdziena iepriekš minētajā izpratnē.

47. Tas tā ir tādēļ, ka saskaņā ar VDAR 83. panta 1. punktu administratīvajiem naudas sodiem, kas ir paredzēti šā panta 4.–6. punktā, ir jābūt “iedarbīgiem, samērīgiem un atturošiem”. Šādus trīs raksturojošos lielumus var attiecināt vienīgi uz tādu naudas sodu, ko piemēro atkarībā no tā adresāta reālās ekonomiskās vai materiālās situācijas. Tādēļ, lai aprēķinātu naudas sodu, pirms šauri formālās “uzņēmuma” jēdziena izpratnes, vispirms jāpiemēro “uzņēmuma” jēdziens materiālā vai ekonomiskā nozīmē.

48. “Uzņēmuma” jēdziena materiālo definīciju jeb tā definīciju pēc būtības, kas raksturīga konkurences tiesībās¹⁷, nosaka Eiropas Savienības likumdevējs, lai paredzētu naudas soda apmēru par VDAR pārkāpumu. Tomēr uzsveru, ka minētais jēdziens VDAR ir ietverts vienīgi šim nolūkam.

49. Šajā lietā LESD 101. un 102. pantā ietvertais uzņēmuma jēdziens tādad varētu būt atbilstošs, lai aprēķinātu *Deutsche Wohnen* piemērojamo naudas soda apmēru. Tas, vai šo uzņēmumu atzīst par vienību, kam piemēro naudas sodu (*precīzāk*, par pārkāpuma izdarītāju), nav tieši atkarīgs no abu šo LESD pantu piemērošanas.

50. Iepriekš minētais nenozīmē, ka vispārējie principi, kas nosaka sodīšanas kārtību konkurences tiesībās (kurus Tiesa ir daudzkārt interpretējusi), pēc analogijas ir piemērojami *mutatis mutandis* juridisko personu izdarītiem pārkāpumiem personu datu aizsardzības jomā¹⁸.

¹⁶ Spriedums, 2017. gada 27. aprīlis, *Akzo Nobel u.c./Komisija* (C-516/15 P, EU:C:2017:314), 47. punkts.

¹⁷ Tostarp spriedums, 2014. gada 10. aprīlis, *Areva u.c./Komisija* (C-247/11 P un C-253/11 P, EU:C:2014:257), 123. punkts.

¹⁸ Kā jau esmu minējis, šajā prejudiciālajā tiesvedībā netiek aplūkoti juridiskie jautājumi par attiecībām starp mātesuzņēmumu un meitasuzņēmumiem saistībā ar sodīšanu. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav vaicāts arī par pienākumu pierādīt inkriminētos nodarījumus.

b) *Tieša juridiskās personas atbildības noteikšana*

51. Vai VDAR ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kas administratīvo sodu piemērojamību juridiskām personām pakārto nosacījumam, ka iepriekš ir jābūt uzsāktai procedūrai pret fizisku personu?

52. VDAR raksturo ne tikai tas, ka tā ir vispārēji piemērojama un juridiski saistoša, bet arī tieši piemērojama katrā dalībvalstī saskaņā ar LESD 288. pantu. Šīs iezīmes tiktu apdraudētas, ja dalībvalstis varētu nepiemērot prasības, ko Savienības likumdevējs ir paredzējis VDAR.

53. Proti, tieši tās unikālo iezīmju un priekšmeta dēļ noteiktās VDAR normās dalībvalstīm ir piešķirta zināma rīcības brīvība saglabāt vai pieņemt jaunas valsts tiesību normas, lai sīkāk precizētu dažas no regulas normām. Tas tā ir, piemēram:

- attiecībā uz personas datu apstrādi saistībā ar juridiska pienākuma izpildi, lai izpildītu uzdevumu publiskās interesēs vai lai īstenotu publiskās varas pilnvaras, kas ir piešķirtas pārzinim¹⁹;
- attiecībā uz noteiktu personas datu kategoriju apstrādi, ņemot vērā, ka VDAR nav izslēgts, ka dalībvalstis paredz apstākļus specifiskām datu apstrādes situācijām, ieskaitot detalizētas norādes par apstākļiem to atzišanai par likumīgiem²⁰.

54. Šo valsts rīcības brīvību, par ko tika debatēts tiesas sēdē, manā ieskatā nevar paplašināt tik tālu, ka tiek samazināta iespēja par atbildīgu atzīt juridisku personu, kā atbilstoši iesniedzējtiesas apgalvotajam izrietot no *OWiG* 30. panta.

55. Šāda veida juridisko personu atbildības režīma konfigurācija ārpus piemērošanas jomas atstātu VDAR sodu režīmu par pārkāpumiem, par kuriem saskaņā ar šo Regulu par atbildīgu ir jāatzīst juridiskā persona, ja tā rīkojas kā pārzinis vai apstrādātājs. Tas tā notiktu, ja šajos pārkāpumos nebūtu piedalījušās fiziskās personas, kas pārstāv, vada vai īsteno juridiskās personas pārvaldību.

56. Ciktāl, atkārtotju, juridisko personu var atzīt par atbildīgu par personas datu apstrādi un šādā statusā par vainojamu VDAR pārkāpumu izdarīšanā, *OWiG* 30. panta piemērošana varētu novest pie sodāmās rīcības piemērošanas jomas nepamatotas pavājināšanas vai samazināšanas, kas ir pretrunā pašai VDAR vispārējai uzbūvei.

57. Juridiskai personai, kuru var atzīt par datu apstrādes pārzini vai apstrādātāju, ir jābūt piemērojamām tādām pašām sekām attiecībā uz sodu par VDAR pārkāpumiem, kā tām, kādas iestājas, ja pārkāpumu izdara ne tikai tās pārstāvji, vadītāji vai pārvaldītāji, bet arī fiziskās personas (nodarbinātie plašā nozīmē), kuri veic savas darbības, īstenojot šīs juridiskās personas uzņēmējdarbību un minēto personu pārraudzībā.

58. Šīs fiziskās personas patiesībā apstiprina un nosaka juridiskās personas gribu, to īstenojot ar atsevišķām un konkrētām darbībām. Atsevišķas darbības kā šīs gribas *konkrēta* izpausme galu galā ir piedēvējamas pašai juridiskajai personai.

¹⁹ VDAR 10. apsvērums.

²⁰ Turpat.

59. Kopumā tas attiecas uz fiziskām personām, kuras, lai gan pašas nerīkojas kā juridiskās personas pārstāvji, rīkojas to personu pārvaldībā, kas tās pārstāv, šīs pēdējās personas nav pietiekami rūpīgi uzraudzījušas vai kontrolējušas pirmās minētās personas. Galu galā tā ir pati juridiskā persona, kas atbild, ciktāl algotās personas rīcība, kura rīkojas juridiskās personas pārvaldes struktūru uzraudzībā, ir uzskatām par trūkumu kontroles un uzraudzības sistēmā, par kuru šīs struktūras ir tieši atbildīgas.

60. Iepriekš izklāstītais atbilst iesniedzējtiesas interpretācijai par tās valsts tiesisko regulējumu. Tomēr Vācijas valdība apgalvo, ka *OWiG* 9., 30. un 130. panta kombinēta piemērošana veido sistēmu, kurā juridiskas personas var atzīt par atbildīgām par pārkāpumiem, kurus izdarījušas fiziskas personas, kas neveic juridiskās personas vadības vai pārstāvības funkcijas, bez vajadzības šīs personas identificēt²¹.

61. Kā to jau uzsvēru, tā ir iesniedzējtiesa, kam ir jāinterpretē savas dalībvalsts tiesības. Ja saskaņā ar valsts judikatūru un doktrīnu, uz ko atsaucas Vācijas valdība²², minētās tiesību normas var interpretēt atbilstoši Savienības tiesībās izvirzītajām prasībām, tas ir jāatrisina dalībvalsts tiesu iestādēs.

62. Gadījumā, ja šī interpretācija izrādītos *contra legem* un īpašās valsts sodu sistēmas dēļ būtu neiespējams pilnībā piemērot VDAR tiesību normas šajā jomā, iesniedzējtiesai, lai garantētu VDAR pārkāpumu, nevajadzētu piemērot valsts tiesisko regulējumu, kas nav saderīgs ar Savienības tiesībām.

B. Otrais prejudiciālais jautājums

63. Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai saistībā ar VDAR 83. panta 4.–6. punktu “ir nozīme tam, ka uzņēmums darbinieka īstenoto pārkāpumu ir izdarījis tieši [..], vai arī, lai piemērotu naudas sodu uzņēmumam, principā pietiek konstatēt objektīvu pienākumu neizpildi, par ko tas ir atbildīgs (*strict liability*)?”²³.

64. Šādi uzdotam jautājumam ir hipotētisks raksturs, kas to padara par nepieņemamu divu iemeslu dēļ.

65. Pirmkārt, kā norādīts lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, *Deutsche Wohnen* tika piemērots sods par (tīšu) vainojamu rīcību un nevis tikai par VDAR “objektīvu neizpildi”. Iepriekš minētais fakts atreferējums ir pierādījums tam, ka minētais uzņēmums apzināti un tīši neizpildīja datu aizsardzības iestādes prasības un turpināja aizliegto personas datu apstrādi. Šādai kvalifikācijai nav nozīmes faktam, ka uzņēmums atsaucās uz virkni tehnisku un juridisku sarežģījumu laikā, kad tas veica izmaiņas tā datu apstrādes sistēmās.

²¹ Vācijas valdības rakstveida apsvērumu 25. punkts. Atbildot uz šo apgalvojumu, iesniedzējtiesa iepriekš šeit citētajā norāda, ka pat kopsakarā ar *OWiG* 9. un 30. pantu valsts tiesību normās paredzētā likumisko interešu aizsardzība būtu ļoti ierobežota salīdzinājumā ar LESD 101. un 102. paredzēto atbildības režīmu.

²² Vācijas valdības rakstveida apsvērumu 25. punkts, 16.–18. zemsvītras piezīme.

²³ Vārdkopa *strict liability* Tiesas spriedumu tulkojumos angļu valodā parasti atbilst vārdkopām *responsabilidad objetiva* (spāņu valodā); *responsabilité objective* (franču valodā); *responsabilità oggettiva* (itāļu valodā); *responsabilidade objetiva* (portugāļu valodā); *objektiven Verantwortlichkeit* (vācu valodā) un *objectieve aansprakelijkheid* (holandiešu valodā).

66. Otrkārt, pēc Tiesas lūguma sniegt papildu paskaidrojumus par iesniedzējtiesas iesniegtajiem jautājumiem, tā norādīja, ka pirmās instances tiesai nav saistoši sodīšanas lēmumā izdarītie konstatējumi un ka turpmāk šī tiesa varētu lemt par pārsūdzībā pret šo sodu sniegto pamatojumu. Izdarot secinājumu, ka pārkāpums ir noticis, būtu nepieciešams noskaidrot, kāda veida pārkāpums ir ticis izdarīts; to izšķirs atbilde uz otro prejudiciālo jautājumu.

67. Balstoties uz šādu paskaidrojumu, vēlreiz atklājas otrā prejudiciālā jautājuma hipotētiskais raksturs: strīdus atrisinājumam iesniedzējtiesā nav nepieciešams izlemt par rīcības kvalifikāciju, bet attiecīgā gadījumā tas ir nepieciešams pirmās instances tiesā, lai tā pēc tam varētu pieņemt savu nolēmumu.

68. Katrā ziņā un gadījumā, ja Tiesa izlemtu izskatīt šo lietu pēc būtības, uzskatu, ka atbilde uz šo jautājumu nav atkarīga no VDAR 83. panta 4.–6. punkta interpretācijas, kuru priekšmets ir administratīvo naudas sodu apmēra noteikšana.

69. Iesniedzējtiesa nošķir starp: a) pārkāpumu, ko veic juridiskas personas nodarbinātais, un b) juridiskās personas līdzdalību šajā pārkāpumā – tieši vai aiz neuzmanības.

70. Manā ieskatā “darbinieka izdarīts pārkāpums” patiesībā un atbilstoši tam, kas minēts attiecībā uz pirmo jautājumu, ir tādas juridiskās personas izdarīts pārkāpums, kuras vadībā šis darbinieks ir rīkojies.

71. Pareizi formulējot, šis jautājums tāpat ir par to, vai juridiskai personai var piemērot sodu par tādu pienākumu objektīvu neizpildi (bez vainas), kas tai ir uzlikti kā datu apstrādes pārzinim vai apstrādātājam.

72. Lai atbildētu uz šo jautājumu, ir lietderīgi atsaukties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) judikatūru saistībā ar sodu likumības principu, kas garantēts Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (ECPAK) 7. pantā.

73. Lai gan formāli ECPAK nav Savienības tiesību sistēmā integrēts tiesību instruments, jo tā tam nav pievienojusies, šajā konvencijā atzītās pamattiesības ir Savienības tiesību vispārīgo principu pamats (LES 6. panta 3. punkts).

74. Atbilstoši Tiesas lemtajam, “Hartas 52. panta 3. punkta, kurā ir noteikts, ka Hartā ietvertajām tiesībām, kas atbilst ECPAK garantētajām tiesībām, ir tāda pati nozīme un apjoms, kāds tām noteikts minētajā konvencijā, mērķis ir nodrošināt šo attiecīgo tiesību nepieciešamo saskaņotību, nekaitējot Savienības tiesību un Tiesas autonomijai”²⁴.

75. Tomēr ECT judikatūrā par ECPAK 7. panta interpretāciju var ievērot nianšes, kas nav pilnībā saskanīgas, proti:

- no vienas puses, lai gan šajā pantā nav tieši minēts, vai ir jābūt personīgās attieksmes saiknei, kas vieno pārkāpuma materiālo sastāvu ar personu, kuru uzskata par tā izdarītāju, soda loģika un pats vainas koncepts runā par labu tādai interpretācijai, kas par sodīšanas nosacījumu uzliek konstatēt intelektuāla rakstura (apziņa un griba) saikni, kas ļauj novērtēt atbildības elementu pārkāpuma materiālā elementa izdarītāja rīcībā²⁵;

²⁴ Tostarp spriedums, 2021. gada 2. februāris, *Consob* (C-481/19, EU:C:2021:84), 36. punkts.

²⁵ ECT spriedums, 2009. gada 20. janvāris, *Sud Fondi* u.c. pret Itāliju (CE:ECHR:2009:0120JUD007590901), 116. punkts.

- no otras puses, kā uz to tiesas sēdē norādīja Norvēģijas valdība, ECT neiebilst pret sodu paredzēšanu par objektīviem faktiem. 1988. gada 7. oktobra spriedumā *Salabiaku* pret Franciju²⁶, tā atzina, ka tas tā ir vienīgi “principā un noteiktos apstākļos”, jo ECT nav pret prezumpcijām [un] “krimināltiesību jomā liek līgumslēdzējām valstīm ievērot zināmas robežas”²⁷.

76. Patiesībā krimināltiesību dogmatisko kategoriju (*nulla poena sine culpa*) pārņemšana, lai tās piemērotu administratīvo tiesību sodu nozarē, rada ievērojamas interpretācijas grūtības. Jēdzienā “vainā” [*culpa*] (ar to saprotot neuzmanību) var ietilpt arī parasta tiesību normas neievērošana, ja šā pārkāpuma izdarītājam bija pienākums zināt to, kāda rīcība no viņa tika prasīta.

77. No šādas perspektīvas dažādas vainas formas, ieskaitot tās mazāk smagās formas, kā arī dažādās atbildības noteikšanas formas (piemēram, *culpa in vigilando* [civiltiesiskā atbildība par citas personas darbībām, pār kurām bija rūpības pienākums vai tās bija jāuzrauga personai, kura galu galā uzņemas atbildību] vai [*culpa*] *in eligendo* [uzņēmēja civiltiesiskā atbildība par nodarbinātībā darbībām, kuru uzņēmējs ir izraudzījies to veikšanai]) varētu izrietēt no tādas rīcības, kuru, apskatot no cita redzespunkta, atsevišķas tiesas varētu kvalificēt par objektīvās atbildības [atbildības bez vainas] gadījumu. Robežas starp abām kategorijām administratīvo sodu tiesībās nav tik strikti nošķirtas, kā to varētu izsecināt no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu.

78. Savienības tiesību kontekstā Tiesa noteiktos gadījumos patiešām ir atzinusi par atbilstošu regulējumu, kas sodu piemērošanas jomā ir kvalificēts kā objektīvā atbildība. Piemēram, 2017. gada 22. marta spriedumā *Euro-Team* un *Spirál-Gép*, tā ir lēmusi šādi:

- “[attiecībā uz] objektīvas atbildības ieviešanas atbilstību samērīguma principam ir jākonstatē, ka Tiesa jau ir vairākkārt nospriedusi, ka sankciju par Savienības tiesību pārkāpumu sistēma pati par sevi nav nesaderīga ar tām”;
- “objektīvās atbildības sistēmas ieviešana nav nesamērīga ar sasniedzamajiem mērķiem, ja šī sistēma mudina attiecīgās personas ievērot noteikumu normas un ja sasniedzamie mērķi atbilst vispārējām interesēm, kas var pamatot šādas sistēmas ieviešanu”²⁸.

79. Tomēr šī judikatūra tika pieņemta jomās, kas nav personas datu aizsardzība, saistībā ar tādu pienākumu neizpildi, kuri drīzāk attiecās uz formalitātēm: tie bija sodi, kas tika piemēroti par ceļa izmantošanu bez atbilstošās nodevas samaksas²⁹, vai par tiesību normu neizpildi attiecībā uz kravas auto ierīkota mēraparāta lietošanas noteikumu pārkāpumu³⁰.

80. VDAR paredzēto pienākumu gadījumā – kuru vidū ietilpst pienākumi, kas nosaka datu apstrādi (VDAR 5. pants) un tās likumību (VDAR 6. pants), – novērtējums, vai šie pienākumi ir izpildīti, paredz veikt kompleksu novērtējuma un izspiešanas procedūru, kas pārsniedz vienīgi formālu pienākuma neizpildes konstatāciju.

²⁶ CE:ECHR:1988:1007JUD001051983.

²⁷ ECT spriedums, 1988. gada 7. oktobris, *Salabiaku* pret Franciju, 27. un 28. punkts.

²⁸ Spriedums, 2017. gada 22. marts, *Euro-Team* un *Spirál-Gép* (C-497/15 un C-498/15, EU:C:2017:229), 53. un 54. punkts, ar atsauci uz 2012. gada 9. februāra spriedumu *Urbán* (C-210/10, EU:C:2012:64), attiecīgi 47. un 48. punkts.

²⁹ Spriedums, 2017. gada 22. marts, *Euro-Team* un *Spirál-Gép* (C-497/15 un C-498/15, EU:C:2017:229).

³⁰ Spriedums, 2012. gada 9. februāris, *Urbán* (C-210/10, EU:C:2012:64).

81. Katrā ziņā, manuprāt, VDAR 83. pantā ir apstiprināts, ka objektīvas atbildības (bez vainas) režīmu tajā nepiemēro attiecībā uz sodiem, proti, tajā ir prasīts, lai rīcība, par ko piemēro sodu, tiktu izdarīta ar nolūku vai aiz neuzmanības. Manā ieskatā tas izriet no vairākiem šā panta punktiem, proti:

- saskaņā ar 1. punktu ir jāgarantē, ka naudas sodi par pārkāpumiem ir “samērīgi”. Soda samērīguma princips ir garantēts Hartas 49. pantā un atvasināts arī ECT judikatūrā, uz kuru jau atsaucos;
- šā panta 2. punkta b) apakšpunktā ir tieša atsauce uz to, ka “pārkāpums izdarīts tīši vai neuzmanības dēļ”, kā uz noteicošo elementu, lai uzliktu administratīvo naudas sodu un noteiktu tā apmēru³¹ Pārējie faktori, kas ir uzskaitīti šā punkta a)–k) apakšpunktā individualizē katra gadījuma atbilstošos apstākļus un vairākos no tiem ir ietverts subjektīvais faktors³², šajās tiesiskajās attiecībās neparādās pārkāpuma tīri objektīvais raksturs;
- savukārt tā 3. punktā ir noteikts, ka tad, ja pārzinis vai apstrādātājs “tīši vai aiz neuzmanības” pārkāpj vairākus šīs regulas noteikumus (pārkāpumu kopība), kopējais administratīvā naudas soda apmērs nepārsniedz summu, kāda paredzēta par vissmagāko pārkāpumu. Tātad šajā normā ir izdarīts pieņēmums, ka tikai objektīva rakstura pārkāpumiem nav nozīmes attiecībā uz soda piemērošanu, jo tie netiek kombinēti ar tīšiem vai aiz neuzmanības izdarītiem pārkāpumiem.

82. Manis izklāstītā tēze nebūtu atbilstoša, ja līdzīgi vairāku valdību, kas ir iestājušās lietā, apgalvotajam, *tieši* izteiktu tiesību normu par šo jautājumu neesamība VDAR nozīmētu, ka dalībvalstīm ir piešķirta iespēja izvēlēties vai nu subjektīvās atbildības sistēmu (atbildība par tīši vai aiz neuzmanības izdarītu pārkāpumu), vai arī sistēmu, kurā ietverti arī objektīvās atbildības elementi.

83. Atzīstu, ka šo valdību nostājai ir zināms argumentējošais pamats, jo, ciktāl VDAR 83. panta 2. punktā ir atsauce uz tīši vai aiz neuzmanības izdarītu pārkāpumu kā faktoriem, lai noteiktu naudas soda apmēru un nevis kā uz obligātiem (pamata) pārkāpjošo rīcību veidojošiem elementiem, šajā tiesību normā esot atstāta iespēja dalībvalstīm brīvi noteikt pārkāpumu veidojošos pamata elementus.

84. Tomēr uzskatu tāpat kā Komisija, ka ar VDAR noteiktās sodu sistēmas, kuras tiešā piemērojamība nav noliedzama, pareiza interpretācija runā par labu vienotam un saskanīgam risinājumam³³ visām dalībvalstīm, nevis risinājumam, kur katra dalībvalsts pati izlemtu, vai sodāmajos pārkāpumos ir jāietver tie, kuriem nepiemīt tīšs vai neuzmanības raksturs.

85. To, ka piemērotākais ir vienotais risinājums (un atsevišķo risinājumu nepiemērotību), apstiprina VDAR apsvērumi, uz kuriem iesniedzējtiesa atsaucas lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu; tajos ir atkārtoti minēta nepieciešamība par pārkāpumiem piemērot ekvivalentus

³¹ Tomēr skat. šo secinājumu 82. un 83. punktu.

³² Tādējādi, piemēram, a) apakšpunktā ir norāde uz datu apstrādes nolūku; c) apakšpunktā – uz rīcību, lai mazinātu kaitējumu; savukārt d) apakšpunktā – uz atbildības līmeni, ņemot vērā veiktos pasākumus, un f) apakšpunktā – uz sadarbības pakāpi ar uzraudzības iestādi.

³³ VDAR 150. apsvērumā ir norādīts uz *administratīvo naudas sodu konsekventu piemērošanu* dalībvalstīs. Dalībvalstis turpreti var noteikt, “vai un kādā apmērā administratīvie naudas sodi būtu piemērojami publiskām iestādēm”. Iepriekš minētais neliedz attiecībā uz Dāniju un Igauniju paredzēt īpašus noteikumus, kā minēts 151. apsvērumā, un neizslēdz 152. apsvērumā minētās hipotēzes.

sodus³⁴. Ekvivalences nebūtu, ja katra dalībvalsts varētu paredzēt savus atšķirīga rakstura pārkāpumu tipus, par pārkāpumu atzīstot tikai objektīvu neizpildi, kurā iztrūkst jebkāds tišs vai aiz neuzmanības izdarītas rīcības elements.

V. Secinājumi

86. Ņemot vērā iepriekšminēto, ierosinu Tiesai atbildēt *Kammergericht Berlin* (Berlīnes Augstākā tiesa, Vācija) šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) 58. panta 2. punkta i) apakšpunkts kopsakarā ar šīs pašas regulas 4. panta 7. punktu un 83. pantu

ir jāinterpretē tādējādi, ka

administratīvā naudas soda piemērošana juridiskai personai, kas ir pārzinis, nav pakārtota nosacījumam, ka iepriekš ir jābūt atzītam, ka pārkāpumu ir izdarījusi viena vai vairākas fiziskas personas, kuras šī juridiskā persona nodarbina.

Lai varētu piemērot Regulā 2016/679 paredzētos administratīvos naudas sodus, nodarījumam, kas kvalificējams par sodāmu pārkāpumu, jābūt izdarītam tiši vai aiz neuzmanības.

³⁴ VDAR 10. apsvērumā tiek prasīta “noteikumu par fiziskas personas pamattiesību un pamatbrīvību aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi *vienveidīga* piemērošana” (mans izcēlums). Regulas 11. apsvērumā ir teikts, ka pārkāpumi ir jāsoda ar *atbilstošām sankcijām* [ekvivalentiem sodiem], šis formulējums atkārtojas arī tās 13. apsvērumā.